

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izbaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah štev. 3.

Št. 6. V Ljubljani, 31. marcija 1899. Leto XVI.

Obseg: Setev hruševih in jabolčnih pešek. — Kako se nam po travnikih obnese drugo gnojenje s Tomasovo žlindro in s kajnitom. — Kaj je vzrok, da se sadnemu drevju začno vrhovi sušiti. — Gnoj in gnojenje (Dalje). — Stare in nove izkušnje s Tomasovo žlindro. — Kako, kje in po čem kupuje c. kr. kmetijska družba Tomasovo žlindro. — Kako zabranimo, da plemenski biki ne postanejo hudobni. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Setev hruševih in jabolčnih pešek.

Hruševe in jablanove divjake dobivamo iz vsejanih njihovih pešek. Najboljše so peške divjih hrušek, drobnic, in divjih jablan, lesnik. Čim plemenitejši je sad — plod — tem manj vredne so njegove peške za setev.

Večina tistih, ki se ukvarjajo s setvijo pešek, torej s pridelovanjem divjakov, toži o slabih uspehih. Za vzrok slabim uspehom navajajo to, da jim setev uničijo miši, še predno peške izkalé, če pa izkalé, so nad njimi podjedi ali ogrci. Da bi miši ne uničile setev sadnih pešek, so naši stari sadjarji priporočali že razna sredstva. Nekdo je v svoji knjigi priporočal peške pri setvi pomešati z brinjevimi iglami, nekdo drugi z drobno stolčnim steklom. Vsa ta in enaka sredstva so pa le malo ali pa niso kar nič vredna. Brinjeve igle v zemlji kaj hitro sprstene, in miš se za nje nič ne zmeni. Stekla pa ni tako lahko drobno stolči ter potresati setev, kakor bi kdo mislil. Človek se pri potresanju stolčnega stekla kaj lahko prav grdo obreže ali obode. Pozabiti pa tudi ne smemo, da je zemlja, le enkrat pomešana s stolčnim steklom, za vselej pokvarjena za gotova poznejša sadjarska dela, ktera je treba v nji opravljati z golo roko. Kdo bo še hotel v tako zemljo drevesca saditi ali presajati? Gotovo nobeden, ker bi si pri tem delu obrezal roke ob stolčnem steklu v zemlji. Vseh teh sredstev pa niti treba ni, ako se stvar prav razume in se tako le postopa.

Vsakdo naj jabolčne in hruševe peške seje le jeseni, nikdar ne spomladi. Setev pa naj se vrši že tako pozno, da po nji zemlja gotovo

ponoči zmrzne. Ako se peške sejejo tako pozno, potem jim miši jeseni ne morejo škodovati, kajti podnevu si ne upajo na dan, ponoči pa zemlje ne morejo razbrskati, ker je zmrzla. Do pomladi se pa zemlja že toliko uleže, da postane dosti prevezna, da bi jo miši moglo razbrskati.

Mnogo teže, kakor uničenju pešek po miših, se je pa izogniti poškodb ali uničenju setev po podjedih potem, ko so že izkalile. Še najbolje je, med peške prav na redko vsejati tudi nekoliko solate ali pa maka. Korenine teh dveh rastlin napadajo črvi veliko raje, kakor pa korenine hrušek in jablan. Treba pa je seveda vsako solatno ali makovo rastlino s črvom vred izbrskati iz zemlje, kakor hitro prične veneti. Ako se ne postopa tako, požro črvi najprej mak in solato, potem pa še hruševe in jablanove divjake. R. D.

Kako se nam po travnikih obnese drugo gnojenje s Tomasovo žlindro in s kajnitom.

Izkušnje v zadnjih letih so nam dosti jasen dokaz, kolike vrednosti so umetna gnojila za povzdigo kmetijstva na Kranjskem, in še posebej za povzdigo naše živinoreje. Skoraj povsodi smo lahko opazovali ugodne uspehe, ki smo jih dosegli zlasti na travnikih s Tomasovo žlindro in s kajnitom. Pridelki sena in otave se niso v zadnjih letih zaradi tega le izdatno pomnožili, ampak so se tudi izdatno zboljšali. Na pognojenih travnikih so posebno dobro uspevale različne detelje in grašice, ki so močno povečale tečnost pridelane krme. Vsled bujno rastoče detelje so pa tudi

košnje bile veliko bogatejše. Kjer si prej pridelal po eno kopico sena, tam si dobil s pomočjo Tomasove žlindre in kajnita po dve kopici ali pa še več. Po nekod so dosegli kar naravnost čudovite pridelke.

Gnojenje s Tomasovo žlindro in s kajnitom je vplivalo neposredno in najbolj na rast detelj, posredno pa tudi na rast trav, in ta vpliv je trajal po 3 leta. Prvo in drugo leto je dajala detelja bogate košnje, tretje leto so pa posebno močno pognale vsakovrstne trave. Da si je s takim gnojenjem pred vsem opomogla detelja in še le po detelji trava, to je pripisati kaliju in fosforovi kislini, ki sta v dotičnih gnojilih največ koristila različnim deteljam. S tem pa, da je prišla detelja k moči, se je pomagalo tudi travi, kajti močno rastoča detelja je použila — kakor nas uče natančne preiskave — veliko dušika iz zraka in ga odložila v svojih koreninah, iz katerih so ga potem prejemale dušika lačne trave, in so dajale vsled tega v tretjem letu lepe košnje.

Da so se pričeli v očigled tako lepim uspehom naši gospodarji splošno zanimati za umetna gnojila, in da jih sedaj že vsak rad kupuje, kdor le more in kdor je le enkrat imel priliko, prepričati se o njih koristnem učinku, je čisto naravna posledica; saj se naši kmetovalci radi poprimajo vsakojakega zboljševanja v kmetijstvu, ako se jim to le izplača. Prav zaradi tega se je tudi maloktera kmetijska potrebščina današnjega časa, ali pa nobena, tako hitro razširila v zadnjih letih med našimi gospodarji in jim toliko koristila, kakor ravno Tomasova žlindra in kajnit.

Zamolčati pa ne smemo, da so bile tudi nekatere izjeme pri tej stvari, da se namreč prej imenovani gnojili nista vselej tako dobro sponesli, kakor bi bilo želeli. Takim poedinim neuspehom smo pa večinoma bili sami krivi, ker gnojil nismo prav rabili. Sem in tja so gospodarji dosti premalo natrosili takega gnoja na svoje travnike. S 100 kg Tomasove žlindre in s 100 kg kajnita se ne da pognojiti cel oral, če hočemo kaj uspeha! Na močvirnih travnikih tudi ni bilo pravega uspeha in ga ne bo, dokler jih ne osušimo! Takisto slabo so se taka gnojila izkazala v preveč suhih legah, kakor na pr. na solčnih gorskih rebrih itd. V takih in enakih razmerah bi trebalo delati najprej majhne poskušnje, da bi se prepričali, ali se tudi tam izplačajo taka gnojila, ali ne. Marsikak novčič bi se bil na ta način lahko prihranil. V obče pa so bili uspehi s tema gnojiloma tako ugodni, da si boljših misliti ne moremo.

Zaradi teh ugodnih uspehov so letos, ali prav za prav zadnje jesen, mnogi gospodarji pognojili svoje travnike že drugič s Tomasovo žlindro in s kajnitom. Zaradi tega nas pa prav posebno zanima vprašanje, ali se bodo umetna gnojila tudi znanaprej tako dobro sponašala, kakor so se prvič, ali ne. Pri nas še nimamo zadostnih izkušenj o tem, pač pa jih imajo po drugih krajih, kjer rabijo Tomasovo žlindro in kajnit že dlje časa. Te izkušnje so pa jako različne. Po nekterih krajih se je večkratno ali ponovljeno tako gnojenje zmiraj dobro sponašalo. Leto

za leto so bujno rastoče detelje pripomogle k bogatim košnjam, in dajale so krmo, ki je bila v vsakem oziru izvrstna. Po drugih krajih se pa s ponovljenim gnojenjem ni nič prida doseglo. Detelja ni hotela namreč nič več rasti ter je izginila popolnem ali pa do malega, tako da so bile košnje vkljub gnojenju s Tomasovo žlindro in s kajnitom ravno tako slabe, kakor prej.

Vzrok ti prikazni in takim neuspehom pa ni še popolnoma dognan. Nekteri trdijo, da je temu krivo popolno pomanjkanje apna v zemlji, drugi zavračajo vso krivdo na pomanjkanje črne prsti v zemlji, nekteri pa menijo, da je treba deteljna semena podsejati, ker je po nekod zemlja že sama na sebi nepriljavna za deteljne in sploh stročnate rastline.

Dosedanja opazovanja so namreč dognala, da se je opetovano gnojenje s Tomasovo žlindro in s kajnitom dobro sponeslo le na taki zemlji, ki je že po naravi dosti bogata na apnu in na črni prsti in na kateri so že prej kolikor toliko uspevale tudi razne detelje in druge stročnice.

Bodi temu že kakorkoli, paziti bode treba na vsak način tudi pri nas, kako se sponese drugo gnojenje s tema gnojiloma. Kjer je zemlja bogata na apnu, je tudi znanaprej pričakovati ugodnih uspehov. Pri nas pa imamo mnogo take zemlje, kjer apna primanjkuje, dasi smo sicer prav bogati na apnenem kamenju. Tako zemljo bo treba znanaprej gnojiti tudi z apnom, da bo kaj uspeha. Skrbeti bo pa tudi za potreben dušik v zemlji, in sicer s tem, da bomo gnojili travnike ne le s Tomasovo žlindro in s kajnitom, ampak tudi z gnojnico, s hlevskim gnojem, z dobrim mešancem ali s čilskim solitrom. Enkrat bo treba pognojiti travnike s Tomasovo žlindro in s kajnitom, drugič pa z gnojnico ali s čilskim solitrom itd.

Za danes opozarjamo na to vse naše gospodarje in jih prosimo, da delajo tudi sami potrebne poskušnje v tem pogledu in da nam poročajo o uspehih takih poskusenj in letošnjega drugega gnojenja.

R.

Podoba 13.

Kaj je vzrok, da se sadnemu drevju začno vrhovi sušiti.

Vzroki te prikazni so lahko prav različni. Naj se vrhovi, oziroma poganjki, začno sušiti staremu ali mlademu drevju, vselej smemo opravičeno soditi, da kak del drevesa ni v redu; vzroki nereda pa so lahko različni. Nedostajanje vlage in hrane v prvi vrsti povzroča sušenje vrhov, posebno pri starem drevju. Ako takemu drevju pravočasno, izdatno in primerno pognojimo s tekočim gnojem, smo si lahko svesti, da bo uspeh dober. Nektere sadne vrste so zelo podvržene ti nevarnosti; nje je treba močno prirezati prav v stari les (treba jih je pomladiti). Tudi s tem se lahko doseže dober uspeh, da jih precepimo. Drug vzrok sušenja mladik je ta, če korenine pridejo do nepredorne plasti, v mrtvico, do skale i. dr. e. Izgledov o tem imamo iz življenja mnogo. Ako sadno drevje hočemo saditi v težki, nepredorni zemlji, moramo biti pozorni, ako nočemo, da bi delo bilo zastoj. Tako zemljo je

treba prekopati 1 m globoko, če je treba, odpeljati ji tudi vodo. Rahla prst je za korenine vedno pripravna in vanjo tudi lože pride zrak. Ako se zemlja tako pripravi, vzraste drevje krepko in zdravo, če ga ne zadržuje kaj drugega. Kjer je svet moker, treba je nasuti zemlje, in v te nasipe naj se sadi drevje. Kjer vsled prevelikih stroškov ali iz drugih ozirov ni mogoče narediti nasipov, tamkaj je bolje drevja sploh ne saditi, ker bi se v mokri zemlji ne moglo povoljno razvijati. Tudi po takih krajih, koder je vrhnja plast zelo plitva, je treba, da se sadno drevje z velikim uspehom sadi v nasipe. Takó sajeno drevje pozneje s sadjem bogato povrne stroške, ktere so povzročili nasipi. Pri drevju, vsajenem v plitvi zemlji, se v vročih poletjih kmalu začno sušiti vršiči. Kadar začne iznova deževati, se pač popravi še mnoga mladika, ki se ni bila še popolnoma posušila, in tudi novi poganjki izrastejo, toda ne dozore več do zime. Take poganjke pomori zimski mraz, ali pa se celo posuši vse drevo. To je odvisno od stanja, v katerem so bili poganjki, ko se je zmrazilo. Na tem posebno malinovje in murbe mnogo trpe, ker rastejo dotlej, da nastane mrzlo, in vsled tega ne morejo dozoreti mladi vršiči. Pri sadnem drevju, pri jablanah, hruškah i. dr., rast preneha že proti koncu poletja, in na koncih se naredo popki, ki poženo prihodnje leto, ako poganjkov ne prirežemo. Tudi poganjki, ki poženo o kresu, v mokrem, mrzlem poletju ne dozore in pozimi lahko pozebejo, dočim spomladni poganjki popolnoma dozore. Ker so poletja večkrat prekratka in premrzla, malinovi, murbovi in trtni poganjki ne dozore, in taki zapadejo mrazu. Zato je nezrele poganjke treba kmalu osmukati, da more les dozoreti. Posušenje vršičev (pod. 13.) lahko povzroči mraz, pa tudi neka glivica (*fusicladium*). — Omenim naj še čudni slučaj, da se večkrat posuši kaka močna veja v najlepšem cvetju, v najlepši rasti. Temu je največkrat vzrok poškodba vejnega kolobarja. Taki hudo poškodovani deli poženo cvetje, rastejo pa le toliko časa, dokler imajo še kaj redilnih snovij v sebi; kadar so porabljene te, se veja posuši, ker se ji vsled poškodbe ne dovaja nova hrana. Tako vejo je treba močno prirezati, in, da se kje ne nabira preveč soka, prereže naj se vrhnja plast luba.

Gnoj in gnojenje.

(Dalje.)

VI.

Poraba človeških iztrebkov na Kitajskem in Japonskem*).

Ker bi naše kmetovalce morda zelo zanimalo in bi jim bilo koristno vedeti, kako kmetujejo najstarejši poljedelski narodi v onem delu sveta, kjer je tekla zibelka človeškega rodu, naj na tem mestu navedemo nekoliko podatkov o poljedelstvu in gnojenju pri Kitajcih in Japoncih.

Čeprav so v Kini drugačne razmere kakor pri nas in so Kitajci ter Japonci vsled svoje budistične vere rastlinojedci, vsled česar ne sejejo krmilskih rastlin za klavno živino, je iz njihovih državnih zakonov razvidno, da za stalno rodovitnost polja ni potreben hlevski gnoj, ampak da zadošča v to svrhu gnojenje z zelenjem, s človeškim blatom in z drugimi mestnimi odpadki.

*) Po Libigovem 13. »znanstvenem pismu« in po dr. Firstu (Fürst).

Kitajci in Japonci nas uče, kako se morejo polja trajno ohraniti rodovitna z gnojili, kakeršna so za evropsko poljedelstvo domalega popolnem izgubljenaa, ohraniti rodovitna tisočletja, od Abrama in onih časov sem, ko so sezidali v Egiptu prvo piramido.

„Morda se bode kdo Kitajcem smejal zaradi nekterih nam neumljivih narodnih posebnostij; kdor pa ta narod bolje pozna, mora priznati njegovo vztrajno voljo, ki stremi za svojim ciljem, in njegovo neutrudno marljivost.

Kar se tiče poljedelstva, nadkriljujejo vse starejše in mlajše kulturne narode tako, da se najuzornejše evropsko gospodarstvo ne da primerjati s takimi.

S kmetovanjem se kar najskrbneje pečajo; 2 ha zemlje popolnoma zadoščata za prehranitev ene družine, in kdor ima 6 ha, je že zelo imovit mož.

Izvezemši Tatarsko se na Kitajskem nikjer ne pečajo z živinorejo, ker zemljo, na kolikor ne sejejo trgovinskih rastlin, čaja, tobaka, bombaža in dr., izključno rabijo za pridelovanje žit in drugih pridelkov za hrano.

Na Kitajskem torej ne rabijo govejega gnoja; poleg zelenih rastlin Kitajec ne pozna drugega gnoja, kakor človeške odpadke; sicer skrbno nabira vse, kar se le more na kak način porabiti za gnoj, še celo človeške lase, toda kar se tiče količosti in kakovosti, to ne more priti v poštev v primeri s človeškim gnojem, kterege Kitajci smatrajo za hranilni sok za zemlje, ki ji daje rodovitnost.

Na Kitajskem cenijo gnoj tako zelo, da je oni hišni prostor, kjer se nabira, najvažnejši in najlepše opravljen.

Takih stranišč, kakeršne imamo pri nas, tam ne poznajo; fekalije hranijo v dobro zaprtih ilovnatih posodah, v velikih poslopjih pa v skrbno zidani in zaprti jami. Smrad Kitajcu ni prav nič nadležen, nasprotno, on se čudi, kako more tujec kaj tako zelo koristnega sploh imenovati smradljivo in kako se mu more gabiti; tako je pri bogatih in pri revnih.

Kdor je bil pri Kitajcu gost, ga mora iz uljudnosti za pogoščenje s tem zahvaliti, da gre na njegovo stranišče.

Ob vseh cestah večjih mest stoje pripravna stranišča, kjer dobé oni, ki se jih poslužujejo, (narobe, kakor pri nas) 1—2 keša (nekako $\frac{1}{2}$ vinarja), kar se ravna po uspehu. Ob vseh cesta so pri njivah lonci v tleh, zraven njih pa napis, ki uljudno vabi na porabo teh posod.

V večjih mestih je povsodi mnogo tvornic za pudreto, kjer suše iztrebke in jih stiskajo v kocke. — Te kocke se jako dobro prodajajo in so razširjene ob vseh prometnih cestah po vsi deželi. Pred porabo se morajo v vodi razpustiti.

Vsak kmet, ki prinese svoje pridelke v mesto, se od tam vrne z eno ali z dvema dežama fekalij, katerih ne dobi zastoj, ampak jih kupi po navadni ceni, ali jih pa zamenja za svoje pridelke.

Kitajec ne gnoji tal, — izvezemši rižu — ampak rastlino, da ji da polno gnojilno moč; žito tam tako pridelujejo, kakor pri nas vrtno rastline; predno je denejo v zemljo, je denejo v redko gnojnico, da se namoči; na ta način se marsikak mrčes odvrta od semena.

Posamezne žitne rastline vsadé po 4 palce = 10 centimetrov narazen; eno žitno zrno da pri dobri žetvi 7—9 klasov in do 120 zrn. —

Na podoben način gnoje in obdelujejo zemljo na Japonskem, kjer pa imajo veliko ugodnejše podnebje.

O ondašnjem poljedelstvu je poročal neki člen kr. pruske vzhodno-azijske komisije poljedelskemu ministertvu. Iz tega poročila naj posnamemo naslednje:

„Japonsko kmetijstvo se odlikuje po skrbnosti, s katero se trudijo zemlji popolniti moč, in po tem, da tudi nižji sloji ljudstva razumevajo in vedo ceniti vrednost zadostnega nadomestila zemlji in pridnega obdelovanja zemlje.

Japonci se ravnaajo po enostavnem načelu, da brez sprotne nadomestila ni neprestanega pridelovanja. Glavno nadomestilo jim je stranišni gnoj, in jasno je, da ravnaajo z njim zelo pazno.

Človeškim iztrebkom dodajo vode, in na ta način nastalo gnojnico rabijo še le čez 2–3 tedne.

Japonec gleda najbolj na to, da gnoj kolikor mogoče hitro porabi, da se mu ga kar najmanj mogoče poizgubi. Zato porablja glavni gnoj tekoč; on pozna le gnojenje povrhu, kakor setev v vrstah, in gnoji vsaki rastlini, pa le po toliko, kolikor je treba za njen popoln razvitek.

Njivo pred setvijo preorjo, na potreseno seme de-nejo plitvo plast mešanca in na vse to močno razredčenega stranišnega gnoja.

Iz mest plove zgodaj zjutraj na tisoče čolnov, visoko naloženih s posodami, polnimi teh dragocenih tvarin, po mnogoštevilnih vodnih potih in delé blagoslov daleč po deželi.

Japonec zemljo vedno globoko obdeluje, vse pridelke pa seje v vrste, nekako takole:

Sredi oktobra stoji na polju le še ajda. Med njenimi vrstami je bila spomladi po pšenični žetvi vsajena drobna repa, a sedaj so te vrste prazne. Ves ta kakih 25 palcev široki prostor sedaj z motiko kolikor mogoče globoko prekopljejo in prisujejo k ajdi, da nastanejo brazde. Sem vsejejo ogrščico ali siv zimski grah, pognoje na popisani način in plitvo pokrijejo z zemljo. Ko ogrščica ali grah zraste 1 do 2 palca, požanjejo ajdo. Nekoliko dnij potem so vrste, v katerih je rastla ajda, zrahlane, oplete in obsejane s pšenično in z zimsko repo. Tako vrsti sledi vrsta in celo leto žetev na žetev vsled vmesne setve.

Japonec nas je torej v menjavanju pridelkov prehitel, ker pridelke prideluje drugega poleg drugega, dočim jih mi pridelujemo drugega za drugim, in na ta način različne redilne snovi v zemlji in v gnoju hkrati izkorišča za več rastlinskih plemen. Tako vedno porablja gnoj, posebno tekočega, in se mu ga pri ležanju nič ne poizgubi.

Ako pri nas začnemo zemljo obdelovati, navadno začnemo s tem, da ji vzamemo 3 do 4 žetve, dokler zemlja ne opeša. Japonec začne zemljo obdelovati še le takrat, ko ima v gnoju glavnicu, katero lahko naloži v zemlji, ter tudi na novo le toliko zemlje obdela, kolikor je more pognojiti, čeprav je zemlja rodovitna.

Tu se nam kaže kako Japonci razumejo važnost poljedelstva, ki se jim neprestano izplačuje! Na nobenem drugem primeru ne moremo tako jasno spoznati izrednih gospodarskih zmožnosti Japonca, presegaajočih naše kmetovalce.

(Dalje prihodnjič.)

Stare in nove izkušnje s Tomasovo žlindro.

Ker je poraba Tomasove žlindre dandanašnji tudi pri našem kmetovalcu že tako zelo razširjena, zato bo marsikoga zanimalo kaj več izvedeti o bistvu tega

gnojila. Zato jih hočemo v ti razpravi seznaniti z onimi skušnjami, ki so se napravile do najnovejših časov s Tomasovo žlindro; pri tem se bomo naslanjali na razprave dr. Merkerja, profesorja v Hali na Sali, kateri v svojih jako poljudnih razmotrivanjih najprej odgovarja na vprašanje:

Kaj je Tomasova žlindra?

Tomasova žlindra je fino zmleta žlindra, ki se tvori pri razfosforovanju železa. V naravi se namreč nahaja premnogo železnih rud, ki imajo veliko fosfora v sebi; te rude dajo pri topljenju zelo fosfornato lito železo, ki tvorila ne izpolni dobro in poleg tega daje zelo krhek in drobljiv zlitek, tako da so imele te vrste železa z obilnim fosforom prejšnje čase jako majhno veljavo. Angleža Tomas in Gilkrist pa sta iznašla neki način, kako se da železu, bogatemu na fosforu, odtegniti fosfor. Da se to doseže, je treba topiti železo v velikih posodah ter mu pridejati apna in med topljenjem se piše pregret zrak skozi raztopljeno železo. Vsled tega zgori fosfor v železu v fosforovo kislino, in ta se kemijsko zveže z apnom. Na površini tako očiščenega železa se napravi neka žlindra, Tomasova žlindra, ki ima povprečno te le stestavine: 17,5 % fosforove kisline, 48,5 % apna, 5 % magnezije, 8 % kremikove kisline in 15 % železnega okisa. Mimogrede naj opomnimo, da se v Nemcih proizvede na leto 6 do 6,5 milijonov stotov Tomasove žlindre. Da žlindra postane gnojilo, jo je treba kar najfineje zmleti. Že zdavnaj se je namreč pokazalo, da je učinek zmlete žlindre v razmerju z njeno finostjo, t. j. čim finejša je moka, tem bolj gnoji. Ker torej moremo le od jako fino zmlete žlindre pričakovati dobrega uspeha, zato morajo mlini, ki se pečajo z mletvijo žlindre, jamčiti za gotovo stopnjo finosti; to se zgodi na ta način, da se zavežejo, v zmleti Tomasovi žlindri oddajati najmanj 75 odstotkov fine moke, to je take, ki gre skozi sito določene gostote (0,12 mm). To jamstvo za vsebino fine moke mora zahtevati vsak kupec. Omenjamo pa, da se zdaj, odkar imamo mline na krogle, le redkokdaj pripeti, da bi kdo prejel Tomasovo žlindro s premalo odstotki fine moke; preveč izpopolnjene so mlinске naprave v tehničnem oziru. Kjubu temu pa venderle svetujemo biti previdnim pri nakupu Tomasove žlindre ter žlindro dati preiskati tudi na vsebino fine moke.

V čem pa obstoji gnojilna moč Tomasove žlindre?

Tomasova žlindra je gnojilo, ki ima v sebi fosforovo kislino, poleg nje pa tudi še skoraj 50 odstotkov apna, čegar gnojilnost moramo tudi upoštevati, dasi je glavna moč Tomasove žlindre fosforova kislina. Ta pa ni v vodi razstopna, kakor fosforova kislina v superfosfatih, tako da v začetku niso verjeli na njeno gnojilnost. Šele dr. Wagner je dokazal s svojimi poskusi, da imamo v fino zmleti Tomasovi žlindri izvrstno, fino fosfatno gnojilo. V Tomasovi žlindri je namreč fosforova kislina v neki posebni dvojni spojini s kremikovo kislino, in ta se veliko lažje razkroji, kakor pa navadno spojine fosforove kisline z apnom, kakeršne se nahajajo v surovih fosfatih. Ta dvojnja spojina res ni v vodi raztopna, toda korenine rastlin so zmožne prisvojiti si velik del fosforove kisline iz Tomasove žlindre. Dr. Wagner je našel, da se da v kemijski delavnici raztopna delavnost korenin posnemati; po njegovem nasvetu rabijo dandanes za določitev vrednosti fosforove kisline v Tomasovi žlindri kislno raztopino citronovokislega amonijaka. Ta raztopi izdaten del fosforove kisline iz Tomasove žlindre, tako da zdaj cenimo vrednost fosforove kisline po njeni raztopnosti v citratu.

Tudi kupuje in plačuje se Tomasova žlindra zdaj po vsebini v citratu raztopne fosforove kisline. V citratu raztopne fosforove kisline mora imeti Tomasova žlindra najmanj 70 odstotkov. Apno v Tomasovi žlindri je seveda tudi koristno, toda popolnoma napačno je mnenje, da je močno apnenasta Tomasova žlindra najboljša; ravno narobe, čim več apna je v Tomasovi žlindri, tem manj fosforove kisline se mnogokrat raztopi, in vrednost je tem manjša.

Kdaj naj se Tomasova žlindra rabi?

Ko so to gnojilo prvič vpeljali in spoznali njegovo moč, tedaj je bil marsikdo v skrbi, češ, ker se itak ne topi rado, smeli bomo z njim gnojiti le jeseni. Splošna misel je bila, da mora Tomasova žlindra dalje časa v zemlji ležati in se s sestavinami zemlje kemijsko pretvarjati, predno postane raztopna. To mnenje pa ni pravo, kakor so dokazale mnogobrojne novejšje poskušnje. Saj pa tudi nimamo nikakega vzroka domnevati, da Tomasova žlindra šele po pretvoritvi v zemlji postane lože raztopna; nasprotno, pisatelj celo nagiba k mnenju, da Tomasova žlindra vsled dolgega ležanja prej postane težje raztopna. Sodečim torej iz sedanjega znanstvenega stališča nam ni treba rabiti Tomasove žlindre izključno le jeseni in ne samo za ozimino, kakor so delali v začetku; ona marveč istotako pokaže svoj vpliv, ako jo rabimo spomladi, in zato ne moramo Tomasovo žlindro za poletne rastline raztrošati že jeseni. Ako Tomasovo žlindro dobro podorjemo pred setvijo poletnih rastlin, potem bo njen učinek popoln; ne svetujemo pa, Tomasovo žlindro potresati kar po vrhu zemlje, ker se fosforova kislina v zemlji ne razširja kaj prida. Pač so tudi take gnojilne večletnih rastlin, detelje ali lucerne, pokazale uspehe, vendar ne moremo pričakovati popolnega izkoriščenja Tomasove žlindre. Zatorej bo najbolje, ako večletnim rastlinam pognojimo s Tomasovo žlindro koj pri setvi tako, da imajo potem zalogo za več let.

Ktera gnojila naj poleg Tomasove žlindre še rabimo?

Samo ob sebi je umevno, da je tedaj, kadar je zemlja revna na dušiku, treba dodati dušičnatih snovi.

Najvažnejša gnojila poleg Tomasove žlindre pa so kalijeve soli, pod pogojem seveda, da je v zemlji dovolj dušika. Dr. Šulec na Lupicah si je pridobil velikih zaslug s tem, da je gnojenje tako uredil, da je najumestneje rabil kalijeve soli in Tomasovo žlindro; s tem je rodovitnost lahke zemlje zelo pomnožil in pocenil pridelovanje. Čisto naravno je, da kalijeve soli koristijo samo v zemljišču, kateremu primanjkuje kalija, in zato naj se kalijeve soli vedno rabijo ob enem s Tomasovo žlindro, kadar gnojimo peščena ali barijska tla. V koliko pa je ta gnojila poleg Tomasove žlindre rabiti tudi v boljši zemlji, to naj posamezniki preskusijo sami.

V kakšni zemlji naj rabimo Tomasovo žlindro?

Ker učinkujoča moč Tomasove žlindre ni odvisna od zemlje, zato nam ni treba šele dokazovati, da se žlindra lahko rabi v vsaki zemlji. V začetku so mislili, da je Tomasova žlindra posebno gnojilo za peščena in barijska tla, toda skušnje so nas že davno prepričale, da tudi na ilovnatem svetu prav dobro deluje, ako mu je bilo treba fosforove kisline. Nasprotno pa tudi superfosfati v peščenem in barijskem svetu ne delujejo nič manj ugodno. Ne priporoča se pa superfosfate rabiti na takih tleh, ampak na boljših, ako gnojila niso predraga. Tomasovo žlindro torej rabimo zlasti na peščeni zemlji in na barju, superfosfat pa na ilovnati zemlji.

Za ktere poljske prideleke je Tomasova žlindra najboljša?

Tomasova žlindra je najprej najboljše fosforno gnojilo za gnojitev večletnih krmskih rastlin, ktere takoj pri setvi preskrbimo s fosforovo kislino za več let. V vodi raztopna fosforova kislina superfosfatov se namreč v zemlji manjša, in sicer tako, da je je po kakih dveh letih le še majhen del raztopne. Radi tega s superfosfati ne smemo za več let gnojiti, ker polagoma izgube svojo učinkujočo moč. Boljša v tem oziru je Tomasova žlindra. Ona obdrži, kakor je s poskusi dokazal prof. Merker (Märker), svojo moč tudi poznejšim sadežem v prid, in zato je, kakor tudi dr. Wagner po pravici povdarja, pripravna za založno gnojenje pri rastlinah, katerih ne gnojimo lahko s fosforovo kislino, kakor na pr. pri večletnih krmskih rastlinah stročnicah. Sicer pa je Tomasova žlindra dobra za vsakovrstne rastline, ki potrebujejo fosforove kisline.

Med temi moramo v prvi vrsti imenovati izmed žit rež in ječmen, dočim pšenici ne gnojimo toliko s fosfati, ker jo že itak pridelujemo navadno na zemljiščih, katerim fosforove kisline ne primanjkuje, oves pa si lože kakor kterakoli druga žitna vrsta prisvaja fosforovo kislino iz zemlje. Na lahki peščeni zemlji ali v barju zlasti nikdar ne pridelujemo rži, ne da bi ji prej pognojili s Tomasovo žlindro; toda za 1 hektar bo 2 do 3 metr. stote 20 odstotne Tomasove žlindre zadoščalo, če le tudi sicer ne gnojimo prenamredko s hlevskim gnojem.

Tomasova žlindra je slednjič tudi najboljše fosfatno gnojilo za travnike; ali žal, da se je ravno tu doslej ravnalo silno potratno. To pa zato, ker gospodarjem ni bilo jasno, koliko fosforove kisline potrebuje pridelek s travnikov. Račun nam pokaže, da na enem hektaru ni treba več kakor 30—36 kg fosforove kisline za bogato košnjo, dočim je kalija treba štirikrat toliko. Torej se potrebuje na hektar najmanj 6, če le mogoče pa 10 metr. stotov kajnita, dočim 20 odstotne Tomasove žlindre zadošča 2 do 3 metr. stote.

Ali imamo kako nadomestilo za Tomasovo žlindro?

Kakor zdaj stojte stvari, moramo na to vprašanje kar kratko odgovoriti, da ne. V zemeljskih skladih sicer nahajamo fosfate, ki so tako fino razdeljeni, da bi jih človek smatral za porabne, toda vsi poskusi so pokazali, da izmed hvaljenih nadomestil doslej še nobeno ne nadomesti Tomasove žlindre, in zato odsvetujemo njihovo porabo. Naj se že potem imenujejo pristrojena fosfatna moka ali umetna Tomasova žlindra ali kakor koli; vse skupaj za kmetovalca niso porabne in mu ne morejo nadomeščati Tomasove žlindre.

Kako, kje in po čem kupuje c. kr. kmetijska družba Tomasovo žlindro?

Tomasova žlindra in druga umetna gnojila so postala na Kranjskem velevažne gospodarske potreščine. Naša družba si pač sme prisvajati prav vse zasluge za vpeljavo umetnih gnojil, katerih porabljenost množina se sme smatrati za merilo kmetijskega napredovanja. Glede tega je naša dežela relativno izmed prvih v Avstriji, kajti lansko leto se je porabilo na Kranjskem okroglo 160 vagonov ali 1.600.000 kg teh gnojil. Razven par vagonov je šla vsa ta množina skozi roke kmetijske družbe. Ker pri nobeni kmetijski potreščini kmetovalec ne more biti tako lahko opeharjen, kakor pri nakupu umetnih gnojil, zato naša družba, ki je ta gnojila sploh

vpeljala, dela na to, da se kmetovalci sploh ne morejo opehariti in tudi ne odirati. To doseže s tem, da posreduje kmetovalcem nakup (ona namreč nikdar ne kupčuje, temveč le posreduje) umetnih gnojil po najnižji mogoči ceni. S tem posredovanjem nikomur ne škoduje, ker take trgovine v deželi poprej sploh ni bilo.

Vse rečeno velja pa posebno o Tomasovi žlindri, ki ostane to, kar je, če ima 15 ali 20 % fosforove kisline v sebi; zato trgovec najslabše blago lahko prodaja za najboljše, ne da bi kupec-kmetovalec mogel to presoditi. Kemijsko preiskavo, ki je zelo draga, se mu pa pri 1000 kg niti ne splača dati narediti. Ker je Tomasova žlindra dandanes sploh in posebej pri nas na Kranjskem eno najvažnejših umetnih gnojil, je naša družba skrbela, da je do sedaj ona imela posredovanje nakupa te žlindre popolnoma v rokah. Tudi letos ima c. kr. kmetijska družba kranjska izključno zalogo Tomasove žlindre za Kranjsko. Ako jo kdo drugi dobi, dobi jo le po izrecnem dovoljenju naše družbe po ceni, ki je za Kranjsko določena od kartela avstro-nemških fosfatnih tvornic v Berolinu, in sicer iz one množine, katero je kupila naša družba za našo deželo. Ta cena je pa tista, ki velja tudi za družbo, to je 16 kr. za kilogramski odstotek fosforove kisline na kolodvoru v Trstu. Za južno Avstrijo pošiljajo namreč kartelirane tvornice nemško žlindro čez Hamburg preko morja v Trst.

Ker je bila naša družba zaradi Tomasove žlindre že enkrat napadena in so jo zelo zlobno obrekovali, da prodaja slabše blago, kakor je naznani, prisiljeni smo enkrat za vselej obširno odgovoriti na vprašanje, ki je napis ti razpravi. Kar se tiče obrekovanja, da bi bili oddajali slabše blago kakor napovedano, smo nad tako obrekovanje vzvišeni; kdor ne veruje, pa naj pride v družbeno pisarno, kjer mu pokažemo izvirna kupna pisma in svedoče o analizah, katere more primerjati z uradnimi obvestili v „Kmetovalcu“. Vsa leta do sedaj smo oddajali 18 odstotno blago, oziroma lansko leto žlindro, ki je imela 15 % v citratu razstopne fosforove kisline, kar je pa ravno tisto, kakor 18 % vse fosforove kisline.

Kartelirane tvornice za fosfatno moko v Berolinu oddajajo Tomasovo žlindro v prvi vrsti gospodarskim društvom, ter jim dajo ob enem izključno zalogo za njih okoliš, t. j., posredovalci so „rajonirani“. Naša družba je torej rajonirana, in ne smemo čez mejo naše dežele nikomur prodajati žlindre, a nismo kartelirani, kakor se nam je smešno očitalo, kajti konsument in producent se pač ne moreta kartelirati. Ker pa posredovalec, kateri oddaja blago po izvirni tvorniški ceni, mora nekaj zaslužiti, bodisi za pokritje režijskih stroškov, bodisi za dobiček, zato dajo fosfatne tvornice gospodarskim društvom rabat (in to več vrst, ki je od kartela glede visočine predpisan), in sicer tem večji, kolikor več vagonov se kupi. Naša družba ima tudi tak rabat, a ker ga noče in ne sme zase porabiti, tvorniške cene pa tudi ne sme znižati, zato ona porabi ves ta rabat kot subvencijo tistim udom, kateri umetna gnojila kupijo, t. j., mi po ovinkih našim udom ceneje oddajamo Tomasovo žlindro, kakor bi jo smeli. Tako delamo uže vsa leta, in lansko leto smo jo celo še ceneje prodajali, kakor je znašal rabat, ker smo zato nekaj krajcarjev na kajnit prenesli, ker sta potem obe gnojili imeli enako ceno; vsled tega so bili računi priprostejši.

Lansko leto je naša družba Tomasovo žlindro izredno ceno kupila, ker je sklenila kupčijo že pozimi

l. 1897. Leta 1898. je pa prišla špansko-ameriška vojna, ki je vse fosfate silno podražila. Te cene pa po vojski niso padle, nasprotno, pozimi so jih celo zvišali, ker se je pokazalo, da je potreščina večja kakor produkcija. Meseca novembra 1898. l. je kazalo, ker so tvornice postavile za Kranjsko silno visoko ceno, da bo družba morala kupiti žlindro v Ljubljano postavljeno po 3 gld. 30 kr., kar bi bilo veliko zvišanje za l. 1899., kajti lansko leto smo jo oddajali po 2 gld. 60 kr. Vsled tega se je naša družba pričela dogovarjati naravnost na Angleškem za nakup cele ladje jadrnice angleške žlindre, in še le, ko smo imeli vse orožje v rokah, se je udal kartel meseca februarja ter je znižal ceno za Kranjsko na 16 kr. za kg % loco Trst ter je dovolil od nas zahtevani rabat; njega visočino pa se je družba morala zavezati obdržati tajno. Da bo l. 1899. vzlic silno povišani ceni Tomasove žlindre to gnojilo na Kranjskem primerno še precej ceno, zahvaliti se imajo kranjski gospodarji edino le naši družbi. Tvorniška cena 18 odstotni Tomasovi žlindri bo letos od julija naprej (takrat pride blago še le v Trst) po 16 kr. za kg % v Trstu, torej 100 kg 2 gld. 88 kr., k kateri ceni pa pride še 27 kr. voznine (a to le v celih vagonih), torej bo veljalo 100 kg Tomasove žlindre v Ljubljani 3 gld. 15 kr. za neude, ako kupijo en vagon ali 1 stot. Nič višje cene ne plača tudi tisti na Kranjskem, kateri vsled dovoljenja družbe kupi Tomasovo žlindro naravnost od kartela ali od čeških fosfatnih tvornic v Pragi. Vsled refakcije na železnici, katero ima naša družba, vsled subvencije, katero damo svojim udom, bo stala Tomasova žlindra za naše ude le 2 gld. 85 kr. za 100 kg, in sicer postavljena na ljubljanski kolodvor.

Znano pa je, da Tomasova žlindra dá zemlji le fosforove kisline in da je zraven nje potreben tudi kalij, kateri se nahaja v kajnit; zato poskrbimo za jesen novo kalijevo gnojilo, ki bo toliko cenejše, da bo gnojenje travnikov s Tomasovo žlindro in s kalijem to jesen toliko ali pa še manj stalo, kakor lansko leto. Naša družba je torej, kakor je njena naloga, skrbela, da bodo prišli naši kmetovalci po isti ceni do umetnih gnojil, kakor lansko leto.

Pri ti priliki pa omenjamo, da danes 18 odstotne Tomasove žlindre ne v Trstu ne na Reki prav nič ne leži, ampak le nekaj vagonov 16 odstotne, katero družba oddaja na podstavi nove kupne pogodbe udom po 2 gld. 60 kr., neudom pa po 2 gld. 90 kr. za 100 kg v Ljubljani na kolodvoru in pa v družbenem skladišču. Kar se danes na Kranjskem Tomasove žlindre prodaja, je le 16 odstotna, t. j. za 2 % slabša, kakor je bila lanska in dosedanja družbena. Glasom naše pogodbe pa jeseni na Kranjskem nihče ne sme brez našega dovoljenja prodajati slabše Tomasove žlindre kakor 18 odstotno.

Kako zabranimo, da plemenski biki ne postanejo hudobni.

Pogostokrat se dogaja, da mora živinorejec bika, ki je postal hudoben, predčasno oddati, zakaj žival je postala nevarna vsem, ki imajo z njo opraviti. Ako je žival plemenite krvi, potem ima lastnik veliko škodo. Najčesče je napačno ravnanje in draženje vzrok, da bik postane hudoben in svojemu strelniku nevaren. Zato naj onemu, ki opravlja bika, nikoli ne pride na misel, da bi ga dražil, pa tudi nikomur drugemu naj

ne dovoli, uganjati z njim nepotrebne burke. Ravno tako naj bo oskrbovalec plemenskega bika zelo previden, kadar ga kaznuje. Prijazno, pa resno ravnanje je nasproti biku najbolj umestno. Kakor uči skušnja, ostane bik krotak, ako ga že od mlada navadiš, da se da voditi na verigi. Tudi je svetovati hlapcu, kteremu je bik izročen v oskrbo, da ga skuša privaditi na svojo osebo s tem, da mu večkrat pomoli kosec kake slaščice, na pr. osoljenega kruha; na ta način mu postane mladi bik zelo udan. Ko se je bik po plemenitvi vrnil v hlev, tedaj mu tudi ponudi nekoliko soli, kruha, pest detelje ali debrega sena. Ako tako ravnaš, pojde bik veliko raje v hlev in se ne bo izlepa upiral na potu v svojo stajo. Skakališče naj bode na takem mestu, da je bik more takoj ugledati, ko stopi iz hlevnih durij, in ko se vrača v hlev, naj ima hlevne duri pred seboj. Zelo zoperno in nevarno je, ako mora žival prej iti še okoli par oglov, predno zagleda skakališče. Ako namreč bik ne zagleda takoj krave, postane zlovoljen in napade streznika. Zelo priporočamo gospodarjem tudi vprego plemenjakov. Vpreženi biki ne postanejo nikdar tako divji in nepokorni, kakor oni, ki samo takrat pridejo iz svoje staje, kadar kdo prižene kravo. Na vsak način pa je treba mlademu biku vtakniti skozi hripelj nosni obroč, predno se rabi za pleme.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 48. Kaj je vzrok, da se prično sadnemu drevju vrhovi sušiti? To prikazen opazujemo pri nas že več let. Dolžili smo hud zimski mraz, a letos tega nismo imeli, zato mora biti kaj drugega. (A. L. v T.)

Odgovor: Ker nam prihaja več podobnih vprašanj, odgovorimo Vam na Vaše vprašanje obširneje v posebnem spisu, ktereга smo že pred tremi leti enkrat priobčili. (F. K. v V.)

Vprašanje 49. Ali moram plačati mitnino od kolov, ktere rabim za svoje vinograde?

Odgovor: Ne, kajti po zakonu o mitninah so proste vse vožnje, ki so v zvezi z gospodarskimi potrebščinami.

Vprašanje 50. Ostalo mi je nekaj kostne moke, zato vprašam, ali se da kostna moka hraniti brez škode? (J. Ž. pri sv. T.)

Odgovor: Kostna moka se da neomejen čas hraniti; ona se more k večjemu nekoliko razkrojiti, vsled česar postane boljša, ker hitreje deluje.

Vprašanje 51. Ali naj se živinska pesa seje na grede in se potem presaja, ali naj se kar naravnost na njivo primerno redko seje? Ali naj se pesi listje odtrgava? (A. D. v B.)

Odgovor: Oboje morete narediti; prvo je boljše, a je zelo zamudno in da veliko dela, zato je ob velikem pridelovanju pese nezvršljivo. Navadno se pesa primerno redko seje, a se ozira na to, da vse seme ni kaljivo. Pesa je potem pregosta, in ko pride čas, se pa primerno razredči. Obtrgavanje listja pesi je slabo, ker se s tem pesa slabi in se ne debeli. Odpadlo, ovenelo in sploh slabo listje se pač sme obtrgavati.

Vprašanje 52. Ali je res dobro, kravam kri puščati tri dni pred skotenjem, češ da lože store in ostanejo bolj zdrave? (J. K. v J.)

Odgovor: Tako početje bi bila največja neumnost, ktero bi mogli storiti. Pomislite le, da kri ne more biti ne kravi in ne teletu napotu, marveč nasprotno. Bolj če je takrat krava močna in zdrava, tem lože prenese skotenje, ako ji pa puščate, jo pa le prav zelo oslabite, da more res zboleti.

Vprašanje 63. V „Kmetovalcu“ ste naznanili kot najboljše sredstvo za hranjenje jajec raztopino vodotop-

nega stekla. Kako se rabi to sredstvo? (Frančiškanski samostan v K.)

Odgovor: Jajca, hranjena v vodotopnem steklu, se skoraj eno leto obdržijo zhrava in to za vsako porabo. Za hranjenje je najbolje vzeti prav sveža jajca, in sicer neoplojena, t. j. tista, ki so od kokošij, ktere žive brez petelina. Pred vsem se jajca dobro zmiijejo v vodi, v kateri se raztopi 3 % bórove kisline, da se z njih odstranijo vsi trosi in kali eventualne gnilobe. Vsa jajca, ki so počena, je izključiti. Taka jajca se vložijo v vodo, kateri je primršano vodotopno steklo. To delo se tako le vrši: Voda, ki se bo rabila v ta namen, se najprvo zavre, da se notri nahajajoče glive ugonobé. Na vsakih 20 l poprej zavrete, a potem popolnoma ohlajene vode se dene 1 l vodotopnega stekla, t. j. 5 %. Teh 21 l, ki zadostujejo za 400 do 450 jajec, se vlije v lončene vrče. Jajca se lepo vložijo in vrči se zavežejo z mehurjem ali s pergamentnim popirjem, kakor ukuhanu sadje, ter se hranijo v hladnih kletih.

Gospodarske novice.

* **Nujna prošnja!** Vse naročevalce nujno prosimo, naj pri vsaki naročitvi natančno povedo, kaj želijo, ter naj pridenejo razložen podpis ter ime kraja, pošte in železniške postaje. Gg. udje naj sploh le tisto naročajo, kar je v „Kmetovalcu“ objavljeno. Drugačno postopanje prizadene družbi le veliko dela, ktereга pisarniško osebje ne zmore, kajti meseca mercialja so bili dnevi, ko je pošta prinesla na dan 200 do 300 pisem v pisarno, osebno prihajajočih udov se je pa ob tržnih dneh kar trlo v pisarni.

* **Naročitev na krompir** nismo mogli še vseh izvršiti, ker je nastopil prehud mraz. Naročniki naj izvolijo potrpeti do po Veliki noči.

* **Čespljevega drevja**, lepega, ravnega in dvakrat cepljenega, ter žlahtnega hruševnega drevja ima naša družba še nekaj. Kdor je rabi naj se precej zglaš, ker je zaloga le še majhna.

* **Zaradi snega se je razpošiljanje drevja ustavilo** ter se bo nadaljevalo po Veliki noči. Vsi tisti, ki naročenega drevja še niso dobili (to so večinoma udje gorenjskih podružnic) naj izvolijo malo potrpeti.

* **Plemenski prasiči** se bodo letos oddajali le na podstavi razglaša v 4. in 5. številki letošnjega „Kmetovalca“. Vsi tisti, ki so za prasiče lani prosili, a jih niso dobili, naj smatrajo svoje naročitve kot neveljavne in se morajo tedaj še enkrat oglašiti.

* **Žveplo za štipanje trt proti grozdni plesnobi** je družba kupila, in sicer več vagonov, ter je sedaj vinščakom na razpolaganje. Žveplanje je pa le tedaj uspešno, če je žveplo prav fino zmleto, in od finosti je zavisna tudi cena. Finost žvepla se meri po stopnjah Challela, in naše žveplo ima najmanj 60°. Naša družba je kupila žveplo od prve laške tvrdke od „Miniere Solfuree Albani“ v Milanu, ter stane 100 kg v Milanu 14 1/2 lir. Dobi se seveda tudi manj fino zmleto žveplo za 12 in tudi 10 lir, a tako ni rabno, kakor so pokazale lanske izkušnje. Da vipavskim podružnicam prihranimo nepotrebne stroške, smo dali en vagon izložiti v Gorici in ga speljati v Vipavo, kjer ga je blagohotno izvolil prevzeti veleč. gosp. dekan in podružnični načelnik M. Erjavec. V Vipavi dobijo podružnice 100 kg žvepla po 8 glđ. 40 kr. Žveplo za dolensko stran je pa prišlo v Ljubljano ter se bo oddajalo po 8 glđ. 50 kr. Žveplo se oddaja le proti gotovemu plačilu ali proti povzetju, in to le v celih vrečah po 50 kg. Nujno prosimo vse vinščake, kteri bodo žveplo rabili, zlasti podružnice, da se takoj zglašé, drugače za slučaj razprodaje ne bomo mogli pravočasno naročiti večjo množino, ker sedaj še nimamo izkušenj glede množine, ki se utegne porabiti v enem letu. Posebno opozar-

jamo vipavske podružnice, ker že danes mislimo, da bo zanje 1 vagon premalo.

* **Il-Bistriška podružnica** naznanja svojim udom, da naj pridejo nemudno vsak po 10 brezplačnih drevesec, ktere dobijo letos iz podružnične drevnice. Drevca se dobe v Trnovem pri tajniku gosp. Urbančiču.

* **Kronska veljava** se je vpeljala od 1. januarja t. l. naprej na vseh železnicah, kar naj naši udje iz olijo upoštevati ter naj nas ne mučijo z nepotrebnimi reklamacijami, češ da povzemamo ali zaračunamo previsoke vsote. Železnica torej v svojih voznih listih ne napoveduje goldinarjev, temveč krone.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Št. 4124.

Razglas.

Na podstavi zadnjega uradnega izkaza o živinskih kugah deželne vlade v Sarajevu o razširjanju nalezljivih živinskih bolezni v okupacijskem ozemlju in o zanesenih kugah vsled razpisa c. kr. ministerstva za notranje stvari z 11. dne marcija 1899. št. 8441, deželna vlada dotlej, dokler se ne ukaže drugače, zaradi svinjske kuge prepoveduje uvažati prasičce iz okrajev Derwent, Gradiška, Pridor, Bos. Nevi, Bihać, Cazin in Brčka okupacijskega ozemlja na Kranjsko.

Iz drugih zdaj neokuženih okrajev okupacijskega ozemlja se smejo samo pitani prasiči z živo težo najmanj 120 kilogramov po železnici uvažati na Kranjsko, in to samo v konsumni kraj Ljubljano v istoimensko železniško postajo c. kr. priv. južne železnice, če se takoj zakoljejo. Istotako je uvažanje zaklanih prasičev v nerazsekanem stanju na Kranjsko dopuščeno.

Te nove odredbe stopijo

20 dan marcija 1899. l.

v veljavnost in se namesto onih s tuuradnim razglasom z 31. dne januarja 1899. l., št. 1821., objavljenih, ki se s tem razveljavljajo razglašajo z dodatkom, da bi se prestopki zoper zgoraj navedene okraje razglašene uvozne prepovedi za prasičce kaznovali po državnem zakonu s 24. dne maja 1882. l., št. 51., in transporti, med kterimi bi se našla tudi samo ena na omenjeno kugo obolela žival, zavrnilo na oddajno postajo.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 14. dne marcija 1899.

Št. 4091.

Razglas.

Na podstavi zadnjih uradnih izkazov o nalezljivih živinskih boleznih na Ogerskem in Hrvaško-Slavonskem in zadnje čase zanesenih kužnih boleznih c. kr. deželna vlada dotlej, dokler se ne ukaže drugače, v zmislu razpisa visokega c. kr. ministerstva za notranje stvari z 10. dne marcija 1899. leta, št. 7636., ukazuje nastopne zaporne odredbe zoper uvažanje prežvekovavcev in prasičev na Kranjsko:

A. Proti Ogerski.

1.) Zaradi pljučne kuge

je uvažanje goveje živine prepovedano iz komitatov: Orava, Liptov, Nitra in Trenčin, kakor tudi iz sodnega okraja Nagymihály komitata Zemplén;

2.) zaradi svinjske kuge

je uvažanje prasičev prepovedano:

a) iz komitatov: Alsó-Fehér, Arad, Baranja, Bregi, Bihar, Boršod, Čanád, Gömör-Kishont, Heves, Komarno, Nógrád, Pešta-Pilis-Solt-Kiskun (z izvetim svinjskim pitliščem Köbanya [Stein-

bruch]), Somogy, Sabolc, Satmar, Tamiš, Tolna, Torontal, Zala in Zemplén, potem

b) iz kraljevih svobodnih mest: Arad in Debrecin.

B. Proti Hrvaško-Slavonski.

je zaradi ovčjih koz

prepovedano uvažanje ovac iz velikih županij Modruš-Reka, in Lika-Krbava in iz mesta Bag.

Določila o dopustnosti uvažanja zaklanih prasičev v nerazkovanem stanju, takó da se jih držé še ledvice in da je nedotaknjena ledvična mast, v konsumni kraj Ljubljana na Kranjskem ostajajo še nadalje v veljavnosti.

Iz ostalih neokuženih komitatov in mestnih okrajev Ogerske in Hrvaško-Slavonske je uvažanje prežvekovavcev v obče, pitanih prasičev (z najmanj 120 kilogrami žive teže) pa samo po železnici in samo v mestno klavnico v Ljubljani dopuščeno.

Te nove odredbe stopijo v veljavnost

17. dne marcija 1899. l.

ter se namesto onih, ki so bile ukazane s tuuradnim razglasom s 31. dne januarja 1899. l., št. 1820., in so s tem razveljavljene, razglašajo z dodatkom, da se njih prestopki kaznujejo po državnem zakonu s 24. dne maja 1882. l., drž. zak. št. 51., odnosno po § 46. splošnega zakona o živinskih kugah in po izvršitvenem ukazu, izdanem k temu zakonu.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 12. dne marcija 1899.

Št. 4392

Razglas.

C. kr. namestništvo v Inomoslu je s telegrafičnim dopisom s 17. dne marcija t. l. uvažanje prasičev iz političnih okrajev Kočevje, Krško in Črnomelj na Tirolsko-Predarlško

od 18. dne marcija t. l.

brez izjeme prepovedalo.

To se daje na občno znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 17. dne marcija 1899.

Št. 4601.

Razglas.

C. kr. namestništvo v Pragi je s telegrafičnim dopisom z 21. dne marcija t. l. uvažanje prasičev iz političnih okrajev Kočevje, Krško in Črnomelj na Češko brez izjeme prepovedalo.

To se daje na občno znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 21. dne marcija 1899.

Listnisa uredništva.

A. P. S. v D. Družbene marelice so vse cepljene na češpljo St. Julien, ktera je večkrat presajena; zato so drevesa močno okorenjena. Breskve so pocepljene večinoma z vrsto »amsden«.

S. S. v T. Špirita za izdelovanje žganja ne dobite pod nobenim pogojem nezadacanega.

J. V. v Š. Mesto domačega sirišča je veliko boljše tekoče sirišče »Labextract«, ki se dobi pri tvrdki »Alfa Separator« na Dunaju, I. Schwarzenbergplatz, 3.

J. O. v S. Vaše kostanjevo drevje je divje in se ne da precepiti. Da se je pri Vas s pitanim kostanjem tako zgodilo, dokazuje, da Vaša zemlja ni za to drevje.

O. C. v T. Davek, kterega bi Vi morali plačevati, pa ga niste, ste dolžni povrniti.

J. K. v S. Kolikor korenin in vej sosedovega drevja sega na Vaše posestvo, imate pravico izkopati jih, oziroma porezati ter zase porabiti.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld., in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 3.

Št. 6. V Ljubljani, 31. marcija 1899. Leto XVI.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 31. marcija 1899. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago gld. 50.— kr. do gld. 52.— kr.; nemška detelja (lucerna) gld. 60.— kr. do gld. 65.— kr.; gorenjska repa gld. 33.— kr.; laneno seme, domače ozimno gld. 11.25 kr.; konopno seme gld. 14.— kr. do gld. 14.25 kr.; kuminovo seme gld. 26.— kr. do gld. 26.50 kr.

Fižol: Rudeči ribniški gld. 9.50 kr.; rudeči Hrvat gld. 8.50 kr.; prepeličar (koks) gld. 10.75 kr. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistenežnega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v oimu sušene gld. 9.— kr. do gld. 9.50 kr. brez dima sušene gld. 9.50 kr. do gld. 10.50 kr.

Orehi domači: gld. 14.50 kr. do gld. 15.— kr.

Ježice nove: gld. 3.50 kr. do gld. 4.50 kr. za 100 klgr.

Med: od gld. 33.— kr. do gld. 34.— kr.

Kože. Goveje, težke nad 40 kg po gld. 36.— kr. do gld. 40.— kr.

„ težke od 30 do 40 kg „ „ 30.— „ „ 32.— „

„ lahke „ „ 30.— „ „ 32.— „

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 25 kr. klgr.)

Telečje kože: 50 kr. za kg.

Kozličjeve kože po gld. —.70 kr. do gld. —.80 kr.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 30 kr. za kg.

Druge vrste 16 do 20 „ „

Kože lisic po gld. 3.50 do 4.50

„ kun „ 12.— „ 13.— za par.

„ dihurjev „ 2.50 „ 3.—

„ vidr „ 12.— „ 13.—

Kože zajcev po 20 do 22 gld. za 100 komadov.

Pepelika (potošl) po gld. 16.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 29. marcija 1899. Pšenica gld. 10.50 kr., rž gld. 8.20 kr., ječmen gld. 7.80 kr., oves gld. 6.50 kr., ajda gld. 8.50 kr., proso gld. 9.— kr., tursica gld. 5.60 kr., leča gld. 12.— kr., grah gld. 10.— kr., fižol gld. 11.50 kr., seno gld. 2.20 kr., slama gld. 1.80 kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Na Dunaji, 30. marcija 1899. Pšenica gld. 9.27 kr., rž gld. 7.91 kr., ječmen gld. 7.70 kr., oves gld. 6.08 kr., tursica gld. 4.84 kr. (Vse cene veljajo za 100 kilogramov.)

Več poljskih čuvajev,

mesečna plača 30 gld., in prosto stanovanje, se vsprejme takoj. — Prosilci, kateri so dovršili kmetijsko šolo ter so slovanskega in nemškega jezika v čitanju in pisavi zmožni, imajo prednost. — Ravno tako se vsprejme več poljskih čuvajev provizorično za čas od meseca junija do oktobra, plača 30 gld. mesečno.

C. kr. gospodarski urad v Zaravecchia,
(Dalmacija.) (26—2)

Posojilnica za Bled in okolico,

registr. zadruga z neomejeno zavezo,
obrestuje od novega leta hranilne vloge

 po 4 $\frac{1}{2}$ % (30—1)

in plačuje rentni davek sama.

Zahvala.

Dne 12. oktobra 1898. l. pogorelo mi je vse poslopje, ter v svoji brezbriznosti niti zavarovan nisem bil. — Gospod Frane Ksav. Sajovic v Kranju, kot glavni zastopnik »Dunajske zavarovalne družbe« prosil je za mé pri omenjeni družbi podpore, ktera mi je v resnici darovala 600 kron. — Za to velikodušno darilo veže me hvaležna dolžnost »Dunajski zavarovalni družbi« se tem potom najtopleje zahvaliti, ter isto vsakemu gospodarju najtopleje priporočam.

V Tupačah, 25. sušca 1899.

Janez Dolinšek, vulgo Kapovec.

Potruje župništvo Predvor.

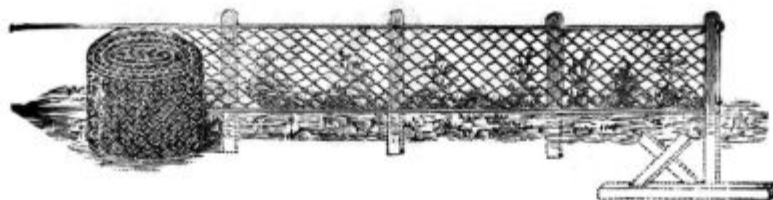
Ivan Debelak, župnik.

Potruje županstvo Št. Jurij pri Kranju.

Ivan Barle, župan.

Jak. Kozelj, Mart. Rogel, Franc Broljih,
občinski svetovalci.

Praktične in cene
žične ograje

Mrežaste modroce za
postelje

Evgen Ivanc, Sodražica (Kranjsko)

ponuja sl. občinstvu v naročbo vsakovrstne mreže iz žice, za ograje vrtov, kurjih dvorišč, za preprežek v oknih in linah, za presipanje peska in gromoza, za noge snažiti i. t. d. Izdeluje in ima vedno v zalogi: elastične mrežaste modroce za postelje, medne in železne tkanine, za stroje, mlino, i. t. d. — vsakovrstna sita in rešeta za tovarne, mlino, čiščenje žita ter razne lesene izdelke za kuhinjo i. t. d.

— Cenilnike na zahtevanje brezplačno! —

(11—5)

Drevesnica

Jos. Lenarčiča na Vrhniki.

oddaja za saditev v letošnji spomladi sledeče vrste sadnega drevja:

1.) Visokodebelnato drevje po 50 kr. komad.

- a) **Jablane:** Orlean rejneta, Špital rejneta, Blonheimska r., Jäger r., Kasselska r., Ananas r., Cox-Orange Pepping, Angl. zimsko zlata parmena.
b) **Hruške:** Letna dekanka, Zimska gosposka, Amanlis, Dielovka, Družbena dekanka, Hardenpontovka.

2.) Pritlikovci v piramidah ter eni ali več etažnih palinetah po 70 kr. do 2 gld. komad.

- a) **Jablane:** Cox-Orange Pepping, Bismark, Kasselska r., Allanth, Dolenjska voščenska (23—2)
b) **Hruške:** Amanlis, Dvorno svetniška, Dielovka, Josipina pl. Mecheln, Klappov ljubljeneec, Colomasovka.
Embalaža se računa po lastni primerni ceni.

Največja zaloga

raznega semena

in sicer (18—3)

velikanske pese

potem nemške, štajerske, inkarnat, turške in travniške detelje raznih vrst pesnega semena, splošno znano kot najboljša krma za živino; travnega semena za suhe, mokre, peščene in glinovite travnike; velika izbira semena za salato, kumare, peteršilj, zeleno sladki grah, fižol in vse druge vrste semena za zelenjad. — Proseč mnogobrojnega poseta

Peter Lassnik.

Moka

z mlina Vinko-ta Majdiča v Kranju oddaje se po en gros cenah v plombiranih vrečicah po 10 in 25 kil v prodajalni Maks-a Domicej-a v Ljubljani na Rimski cesti nasproti Gorupovim hišam.

— Dostavljanje na dom brezplačno. —

Plombe originalne mlinske.

Moka oddaje se tudi v vrečah po 50, 85 in 100 kil. — Opozarja se, da priznani izvrstni izdelek prvega domačega našega mlina dandanes tudi na tujem uspešno tekmuje z izdelki vseh ogerskih mlinov. (27—2)

Jajca za valjenje

od zanesljivo plemenitih kur

prodaja eno od Brama po	10 kr.
Velike grahnate Plymouth Rocks izvrstne jajčnice po	15 »
Lepo čopaste Houdan izvrstne jajčnice	20 »
Velike Kokinkina rumene	25 »
» Dorking s srebrnim perjem	20 »
Fazan domači, ali hišni	25 »
Hamburške zlatoprižne kure, nesó skoz celo leto, v naših krajih prva novost, po	30 »

nadalje prodaja zanesljive harsarske kanarčke najplemenitejših vrst od 5 - 15 gld. pevce, samice pa po 2 gld.

IVAN KRANJC, veleposestnik v Št. Ilju

pošta Velenje, Štajersko. (24—2)

Manj ko 10 jaje se ne odpošlje.

Strokovno vrejena trgovina semen

Alojzija Korsika,

umetnega in trgovskega vrtnarja v Ljubljani,

Šelenburgove ulice šte. 5.

naznanja, da je ravnokar prejel en vagon travnih semen, obstoječe iz 7 najboljših vrst, katere so zanesljivo kaljive, naravnost iz Škotskega.

Ob enem priporoča svojo bogato zalogo čiste, predenice proste detelje in drugih krmskih, zelenjadnih in cvetličnih semen. (25—2)

Ceniki na zahtevo brezplačno in poštne prosto.

Vsakovrstno opeko, (19—15)

kakor zarezano strešno opeko (Strangfalz-Dachziegel) in prešano zarezano opeko (Marseiller gepresste Dachziegel) navadno izdelano in s terom napojeno (črno) prodajata po najnižjih cenah

Knez & Supančič,

tovarna za opeko v Ljubljani.